

▶ MAKROREGIONÁLIS MEGKÖZELÍTÉS

A DUNAI ÉS A BALTI-TENGERI RÉGIÓRA VONATKOZÓ
STRATÉGIA MEGMUTATJA AZ ELŐNYEIT

A Bulgária és Románia közötti Vidin–Calafat-híd

A Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság 2009 óta új megközelítést alkalmaz a több régiót érintő problémák megoldására. A balti-tengeri régióban, majd ezt követően a Duna mentén egy új „makroregionális stratégiát” alkalmaztak. Az Európai Bizottság által újonnan kiadott első állapotjelentés kiemeli, hogy az új makroregionális megközelítés több száz új projektet hozott létre, továbbá segített abban, hogy az érintett régiókban a kiemelt fontosságú területeken közös politikai célkitűzéseket határozzanak meg. Más régiókra új tervek készülnek.

Az EU több mint 20 uniós és nem uniós országot fölelő Duna menti stratégiája, illetve balti-tengeri stratégiája egyedülálló együttműködési formát teremtett meg, amely azon az elgondoláson alapul, hogy az egyes régiók előtt álló közös – környezetvédelmi, gazdasági vagy akár biztonsági – kihívásokat együtt lehet a legjobban kezelni, és a rendelkezésre álló finanszírozási források leghatékonyabb felhasználása érdekében ésszerűen közösen tervezni.

Eredetileg a Balti-tenger környezeti állapotának romlása miatt vált szükségessé, hogy az adott régiót érintő kihívásokra és lehetőségekre közös makroregionális választ adjanak. Ez az EU balti-tengeri régióra vonatkozó stratégiájának (EU Strategy for the Baltic Sea Region-EUSBSR) kidolgozását eredményezte, amelyet 2009-ben fogadtak el. Az EU Duna Régió Stratégiáját (DRS) 2011 júniusában fogadták el.

Ez a két stratégia többoldalú viszonyrendszerbe helyezte az egyes kérdéseket, és ezt az uniós jelenlegi határain túlra is kiterjesztette, hogy egyenlő félként lehessen együttműködni a szomszédos országokkal. Az elképzelés nemcsak azt a célt szolgálta, hogy a résztvevők átlépjék a nemzeti határokat, hanem azt is, hogy legyőzzék a korlátaikat, és így sokkal inkább stratégiai szinten és kreatívan gondolkodjanak a rendelkezésre álló lehetőségekről.

A megközelítés egy integrált keretrendszert alkot, amely összehozza az adott földrajzi terület tagállamait és uniós kívüli országait annak érdekében, hogy a közös kihívásokra választ adjanak. A makroregionális stratégia kiemelt célja, hogy új projekteket és kezdeményezéseket mozgósítson. A megközelítés továbbá számos potenciális előnnyel szolgál a gazdasági, társadalmi és területi kohézióval kapcsolatos megerősített együttműködés terén.

Az EU balti-tengeri régióra vonatkozó stratégiája (EUSBSR)

A nyolc uniós tagállamból (Dánia, Észtország, Finnország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Németország és Svédország) álló balti-tengeri régió számos közös kihívással néz szembe, amelyre a stratégia közösen elfogadott akcióterve is hivatkozik.

Ez több kiemelt területet tartalmaz, mindegyiket konkrét kiemelt projektek, valamint jól megfogalmazott célok és indikátorok kísérik. A stratégia segít mobilizálni minden ehhez

kapcsolódó uniós forrást és szakpolitikát, továbbá segít koordinálni az Európai Unió, az uniós tagországok, a régiók, a pánbalti szervezetek, a finanszírozó intézmények és a civil szervezetek tevékenységét, elősegítve ezzel a balti-tengeri régió kiegyensúlyozottabb fejlődését. A stratégia továbbá szorgalmazza az együttműködést a szomszédos országokkal, beleértve ebbe Oroszországot és Norvégiát is.

A projektek három fő célkitűzést fednek le: „Mentsük meg a tengert”, „Kössük össze a régiót”, és „Növeljük a gazdaságot”. A programba tartozó kiemelt projektek a következők:

- ▶ A **Baltic Deal** együttműködik a gazdálkodókkal a farmokról kikerülő tápanyaghulladék csökkentése, valamint a termelés és versenyképesség fenntartása érdekében.
- ▶ A **hatékony, biztonságos és fenntartható tengeri közlekedés (EfficienSea)** az e-navigáció kísérleti régiójává teszi a balti-tengeri régiót az e-navigációs infrastruktúrák és szolgáltatások kidolgozása és tesztelése, illetve a bevált gyakorlatok széles körű terjesztése által.
- ▶ A **Baltic Manure** célja, hogy a trágya környezetvédelmi probléma helyett vállalati innovációs lehetőséggé váljon. A projekt keretében megújuló energiát és szerves trágyát állítanak elő.
- ▶ A **BSR Stars** a transznacionális kutatói és innovációs kapcsolatokon keresztül lendületet ad a regionális versenyképességnek és növekedésnek, kezeli például az egészségügy, az energia és a fenntartható közlekedés terén felmerülő közös kihívásokat.

Az EU Duna Régió Stratégiája (DRS)

A Duna régióra vonatkozó uniós stratégia kilenc uniós tagállamra (Ausztria, Bulgária, Csehország, Horvátország, Magyarország, Németország, Románia, Szlovákia és Szlovénia) és öt nem uniós országra (Bosznia-Hercegovina, Moldova, Montenegró, Szerbia és Ukrajna) terjed ki.

A Duna-medence fontosságát az EU számára nem lehet alábecsülni. A medencében az EU kohéziós politikáján keresztül megvalósuló beruházások és politikai célok 20 millió polgár megélhetésére vannak hatással. Ezek megfelelően célzott politikai célkitűzések a régió gazdasági, szállítási és szocioökonómiai igényeinek kielégítése érdekében.

Az EU Duna Régió Stratégiája négy fő pilléren nyugszik: „A régió összekötése”, „Környezetvédelem”, „Virágzó gazdaság kialakítása” és „A régió megerősítése”.

Íme néhány kulcsfontosságú projekt:

- ▶ A Bulgária és Románia **közötti Vidin–Calafat-híd** befejezése, amely létfontosságú kapcsolatot jelent a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) egyik kiemelt útvonalán. Ez csupán a második híd a határ 630 km hosszúságú folyószakaszán.
- ▶ A **Dunai hajóroncsok kiemelése** nevű projekt a hajóroncsoknak a Dunából, a Szávából és a Tiszából történő kiemelésére irányul Szerbia, Románia és Bulgária területén, ezáltal javítva a hajózási és ökológiai feltételeket.

ÚTON AZ EU ADRIAI- ÉS JÓN-TENGERI RÉGIÓRA VONATKOZÓ STRATÉGIÁJA FELÉ (EUSAIR)

2012. december 14-én az Európai Tanácsnál uniós állam- és kormányfők arra hívták fel az Európai Bizottságot, hogy tegyen javaslatot egy új, az adriai- és jón-tengeri régiót érintő makro-regionális stratégiára még 2014 vége előtt.

Az EUSAIR, amely a Bizottság által 2012-ben elfogadott adriai- és jón-tengeri tengerhajózási stratégiára épül, nyolc országra terjed ki: négy uniós tagállamra (Horvátország, Görögország, Olaszország és Szlovénia) valamint négy nem uniós országra (Albánia, Bosznia-Hercegovina, Montenegró és Szerbia). Ez a stratégia elő fogja segíteni a régió gazdasági és társadalmi felvirágoztatását vonzerejének, versenyképességének és összeköttetéseinek javítása által. Az EUSAIR figyelembe veszi majd az adriai- és jón-tengeri kezdeményezés által már elvégzett munkát, amely már 2000-ben összefogta néhány közös cél érdekében a régió ugyanezen országait.

Az Európai Unió Tanácsának görög elnöksége alatt, 2014. február 6-7. között egy nagyszabású rendezvényre fog sor kerülni Athénban, ahol az érdekeltekkel a stratégia pil-léireiről folytatott intenzív konzultációk eredményeit fogják bemutatni. A cél egy olyan koncentrált stratégia létrehozása pragmatikus, reális és mérhető közös célkitűzésekkel, amely erősíti fogja a régióban a komplementaritást, a koherenciát és az együttműködést. Ennek hivatalos elfogadása 2014 második félévében, az Európai Unió Tanácsának olasz elnöksége alatt várható.

Az EUSAIR végrehajtását segíti majd a transznacionális együttműködési program, amely a stratégia által érintett országokban minden szinten támogatni fogja az együttműködést.

- ▶ A **Duna régió üzleti fórum** több mint 300 KKV számára teremt fontos hálózatépítési platformot. Ösztönzi a vállalkozások közötti közvetlen találkozókat és támogatja a kapcsolatokat az olyan tudásszolgáltatókkal, mint például a kutatóintézetek és az egyetemek.
- ▶ Megkezdődött a Dunai Kutatási és Innovációs Alap **létrehozására irányuló munka**, összevonva a nemzeti és regionális alapokat, a balti-tengeri régió BONUS programjának tapasztalataira építve.
- ▶ A **Dunai árvízi kockázat** nevű projekt nyolc Duna menti ország 19 intézménye között segíti elő az együttműködést, az adatbázisok megosztását, valamint az árvízterképek készítését. Az Európai árvíz-előrejelző rendszer (EFAS) kiegészítő munkát folytat.

„Amennyiben azonban tartós sikert szeretnénk biztosítani, a makroregionális megközelítést a kormányzati és regionális szintű szakpolitikai tervek középpontjába kell helyezni.”

Johannes Hahn – A regionális politikáért felelős uniós biztos

Költségsemlegesség

A balti és a dunai makroregionális stratégia működéséhez nem fűződik pótlólagos, új forrás, új intézmény vagy új jogszabály. Ennek eléréséhez nagyobb koherenciára volt szükség a források, a struktúrák és a politikák között. A stratégiák végrehajtásához jól működő struktúrákat kellett kialakítani a nagy prioritású területeken. Ezek kiválasztása egy alulról felfelé építkező konzultációs folyamatban történt, ebben a résztvevő országok, régiók és szervezetek politikai vezetői vettek részt, moderátorként pedig a Bizottság segítette az egyeztetést.

A balti-tengeri régióra vonatkozó európai uniós stratégia (EUSBSR) és a Duna Régió Stratégia (EUSDR) végrehajtási jelentése kiemeli, hogy a makroregionális stratégiák segítettek új projektek kidolgozásában, illetve lendületet adtak a már meglévő transznacionális projekteknek. A balti-tengeri régió kiemelt projektjeinek a száma önmagában meghaladja a 100-at, és ezeket számos más kapcsolódó projekt kíséri. A Duna Régió Stratégia (EUSDR) esetében több mint 400 projektre érkezett javaslat összesen 49 milliárd euró értékben, ezek közül 150 már a végrehajtási szakaszban van.

A makroregionális stratégiák regionális építőelemeket hoznak létre az egész unióra kiterjedő politika számára, és segítenek kialakítani azokat a nemzeti megközelítéseket, amelyek még koherensebbé teszik az uniós szintű végrehajtást. A makroregionális munka hatással volt többek között például az integrált tengerpolitikára, a transzeurópai közlekedési hálózatra (TEN-T), a transzeurópai energiahálózatra (TEN-E) és a polgári védelmi együttműködésre.

Jobb ár-érték arány

A szűkös költségkeretek idején fontos, hogy hatékonyabban használjuk fel a pénzt, a makroregionális megközelítés pedig bizonyítottan képes segítséget nyújtani az uniós programok összehangolásához, a fontos közös célok érdekében történő együttműködéshez.

Sveti Stefan sziget, Montenegró

További uniós források hiányában a projekt vezetői kénytelenek aktívabban keresni külső forrásokat. Ez ösztönözte a dunai finanszírozási párbeszédet, amely segít összehozni a projektötleteket és a finanszírozási lehetőségeket, valamint kapcsolatot teremt a projektgazdák és a bankok, a nemzetközi pénzügyi szervezetek és finanszírozási programok között. Ez is hozzájárult az EUSBSR Seed Money Facility nevű intézménynek kialakításához, amely induló forrásokat nyújt a projektötletek kidolgozásához, hitelek és támogatások formájában.

A makroregionális stratégiára is úgy tekintenek, mint ami elősegíti a források összevonását. Ez javítja a makrorégiókban az induló/korai és a kockázati tőkeforrások létrehozásának lehetőségeit, mert kevés országban éri el az üzleti tevékenység azt a mértéket, hogy ilyen speciális finanszírozási forrásokat alakítsanak ki és tartsanak fenn, a makrorégió révén pedig esetleg elérhető az ehhez szükséges kritikus tömeg.

A magánszektor is bevonták, vagy a Balti Fejlesztési Fórumban való részvétel útján, vagy olyan állami-magán projektek révén, mint például a hajóroncsok kiemelése a Dunából, a Szávából és a Tiszából.

A tagállamok is mozgósították az erőforrásaikat a magasabb szintű prioritások érdekében, valamint a kezdeményezések makroregionális stratégiák keretében történő megvalósítása érdekében.

Szorosabb együttműködés a szomszédos országokkal

A két stratégia segít a szomszédos országokkal történő együttműködés megerősítésében is. Az EUSBSR-ben Oroszország, annak ellenére, hogy nem része magának a stratégiának, jó néhány közös projekthez adta hozzájárulását. Norvégia és Izland is aktívan kiveszik a részüket, főleg a logisztikai és a szociális problémák terén.

Ventspils, Lettország

A Baltic Deal projekt a régió gazdálkodóival működik együtt.

Az EUSDR-ben, ahol néhány jelenleg nem uniós ország jelölt lehet a későbbi uniós csatlakozásra, a stratégia egyrészt értékes tapasztalatot nyújt, másrészt platformként és lehetőségként szolgál arra, hogy a közös tevékenységek részeként tapasztalatokat szerezzenek az uniós szakpolitikákról és folyamatokról.

Eredmények és következtetések

A jelentés kapcsán Johannes Hahn uniós biztos így nyilatkozott: „A tanulmányból egyértelműen kitűnik a makroregionális stratégiáink értéke. A fokozott együttműködés a dunai és a balti-tengeri régióban szó szerint új projektek és hálózatok százainak létrejöttét eredményezte az olyan területeken, mint például a közlekedés, az energiaellátás, a biztonság és a szervezett bűnözés ellen való küzdelem. Mindezen felül a résztvevők visszajelzései arról tanúskodnak, hogy az együttműködés – a harmadik országok vonatkozásában is – jelentős mértékben megerősödött.”

„Amennyiben azonban tartós sikert szeretnénk biztosítani, a makroregionális megközelítést a kormányzati és regionális szintű szakpolitikai tervek – különösen a következő pénzügyi időszakra vonatkozó új projektek és programok – középpontjába kell helyezni, és megfelelő forrásokat kell elkülöníteni erre a célra.”

Ugyanakkor a jelentés emlékezteti a kormányokat, hogy szükség van a politikai elkötelezettségre, illetve arra, hogy a stratégiákat valamennyi vonatkozó szakpolitikában prioritásként kezeljék, ami biztosítja a stratégiák beágyazódását az európai strukturális és beruházási alapok jövőbeli programjaiba csakúgy, mint más kapcsolódó uniós, regionális és nemzeti szintű politikai keretekbe. Hangsúlyozza továbbá, milyen nagy jelentőségűek az adminisztratív erőforrások a kitűzött célok elérése szempontjából.

„Szükség van egy átfogó, a miniszterelnök hivatalának szintjéről irányított stratégiára, amely átível a környezeten, a kis- és középvállalkozásokon, a turizmuson, a kultúrán, a közlekedésen

stb. Ezt keresztfejlesztési stratégiaként kell megszervezni, amely különböző minisztériumokat és civil szervezeteket foglal magában, továbbá szüksége van a megfelelő erőforrásokra és személyzetre. Maguktól a régióktól is erősebb vezetést vár el.”

Az elmúlt két év során más régiókat is megvitattak, ideértve az Európai Parlamentnek a makroregionális stratégia Alpokban történő megvalósíthatóságáról szóló egyik közelmúltbeli határozatát. Az Európai Tanács és a tagállamok felkérték a Bizottságot, hogy 2014 végéig terjessze elő az adriai- és jón-tengeri régióra vonatkozó európai uniós stratégiáját (EUSAIR).

Johannes Hahn nyomatékosította, hogy az új kezdeményezéseknek uniós szintű, konkrét hozzáadott értéket kell felmutatniuk, és éppen ezért kizárólag a jobb és magas szintű együttműködést célzó egyértelmű igények kezelésére kell új kezdeményezéseket indítani. Ez a makrorégiók számára stratégiai fontosságú és korlátozott számú jól meghatározott célkitűzéssé alakítható, megfelelő, a haladás mérésére szolgáló indikátorokkal.

„A stratégia csak akkor lesz sikeres, ha olyan konkrét projekteket tudunk megvalósítani, amelyek hozzájárulnak a régió céljaihoz. És ezeknek a céloknak az elérésekor látnunk kell a regionális koordináció által hozzáadott értéket” – fejezte be a biztos.

▶ TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

www.ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/macro_region_strategy/index_en.cfm

A Duna régióra vonatkozó uniós stratégia:
www.danube-region.eu

Az EU balti-tengeri régióra vonatkozó stratégiája:
www.balticsea-region-strategy.eu

Az EU adriai- és jón-tengeri régióra vonatkozó stratégiája:
www.ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/adriat_ionian/index_en.cfm

Adriai-jón-tengeri kezdeményezés:
www.faic.eu/index_en.asp